

TE VROEG GESTORVEN DICHTER

In het begin van dit jaar stierf in een klein Noord-Hollandsch plaatsje op 37-jarigen leeftijd, na een lijden van 21 jaar, Jaap Kroonenburg, een dichter, die nog weinig van zich had doen spreken.

Een paar verzen in een maandblad verspreid, hadden slechts enkelen bij zijn naam doen stilstaan.

En nu, posthuum, verscheen een bundeltje verzen onder den titel „m e n s c h e n n o o d.”¹⁾ zeer sympathiek ingeleid door Jan H. de Groot, den eenige onder de Protestantsche literatoren, die hem persoonlijk — en slechts op 't laatst van zijn leven — gekend heeft.

We vernemen iets over 't moeilijk leven van dezen eenzame, die reeds op zijn 16e jaar door de t.b.c. overvallen werd. Een ongeschoolde boerenjongen, maar met een fijne intuïtie, een gaaf gevoel voor het leven en zijn nood, een open oog voor de schoonheid van zijn geboortestreek. Zijn verzen mogen misschien niet voldragen literatuur zijn, ze zijn mij zeer sympathiek door hun eerlijke openhartigheid, en hun ongemanieerde echtheid; ze spreken direct aan door hun ongekunstelde helderheid, en stellen ons in staat iets van dit moeilijke leven met zijn uiteindelijke zegepraal te begrijpen.

Is het wonder dat er veel in mineur bij is? Dat we geoordeerd worden door verzen van eenzaamheid en leed:

Hij werd een stille, in zich zelf gekeerde man.
Hij sloot zijn leven op, binnen de muren.
Zoo bleef hij eenzaam, tot zijn laatste ure,
totdat God Zelf hem in Zijn armen nam.

Of dit (een blinde):

God heeft de lichten uitgedoofd
en dicht gedaan de duistere gordijnen.
Nu ziet hij nooit de vroege zon meer schijnen.
Zijn dagen zijn van licht en kleur beroofd.

Is het wonder dat soms opstandigheid losbarst als gezonden hem met een gemakkelijke gemeenplaats tot berusting manen?

AAN EEN MOEILIK VERTROOSTER:

Je kunt wel gaan! — je hoeft niet meer te komen.
Je praat altijd van zwijgende berusten.
Dat kan geen mensch! — dat doen alleen de boomen,
die naakt en weerloos in den stormwind staan.

Je moet niet zóó over Gods daden praten!
Denk wat het is, ze stil te ondergaan,
en voel je eens je hart van God verlaten,
kom dan nog even bij mij aan!

¹⁾ Uitgave: C. J. Terwee, Putten.

Misschien dat we elkaar dan beter kunnen vinden,
dat je mijn schreien beter kunt verstaan.
Misschien... gaan we dan samen zachtjes zingen:
Wat God doet, is tóch welgedaan!

Toch bleef Kroonenburg zich niet blind staren op eigen beproeving. Hij bewijst in vele verzen een hartelijk meeleven met andere lijders en door God bezochten. Misschien door eigen leed meer ontvankelijk voor dat van anderen:

Heer, ga de huizen binnen van de blinden.
En toon aan hen Uw Godd'lijk medelij.
En laat hen op de tast Uw handen vinden.
Maar Heer, ga de gevangenis niet voorbij!

Leg op een schuldig hoofd Uw koele handen
— Wij menschen, zijn daarvoor meestal te bang —
En kerf Uw naam in de gekalkte wanden.
En schrijf Uw Gratie boven Levenslang.

Of dit: Crisis

De Bijbel waar hij vroeger uit voorlas,
Ligt ergens in een vergeten hoek.
Toen hij een jaar zonder werk was
Smeet hij het boek weg met een vloek.

Vroeger werd er aan tafel gebeden
En 's avonds, geknield voor het bed,
werden de daag'lijksche zonden beleden.
Nu is God met den Bijbel opzij gezet.

Als hij van 't stemp'len en vruchteloos zoeken
terugkeert, kijkt hij bezeerd naar zijn vrouw.
Als zij gaat huilen, begint hij te vloeken
en toch: ze zijn elkander zoo trouw!

Alleen maar: ze hebben iets moois verloren.
Hij dacht dat het zijn betrekking was.
Maar zij: haar blik zegt — en hij zal het eenmaal hooren —
Als je eens weer uit den Bijbel las?!

Naarmate zijn kwaal verergert, komt de doodsdreiging, de gedachte aan het einde.

... zij weet, dat dit zijn laatste nacht zal zijn:
hij heeft van alles afscheid al genomen.
Van 't jonge groen, de bloemen en de boomen
en toen van haar, die straks voorgoed alleen zal zijn.

Hoor ook eens naar deze sombere eerste strophe van „De zwarte wagen”:

„Vanmiddag toen het klingelend carillon
aan 't welbekende wijsje van een zonnig lied begon,
reed in het stille dorp een zwarte wagen
met zwarte paarden, 't zwarte rouwkleed omgeslagen ...

Of naar deze hulpeloze overgave:

God heeft een bres in onzen muur geschoten,
Nu liggen wij voor elken vijand bloot.
Nu rest ons niets, dan overgave aan den dood.
Want elke nooduitgang is afgesloten.

Wij staan ontwapend, boven op de wallen.
En overzien ons leven, één vergeefsche strijd.
Ons rest niets meer, dan hulp'loos neer te vallen,
zooals een kind, dat om zijn moeder schreit ...

Doch bij deze klacht van onmacht, deze noodgedwongen overgave, blijft het gelukkig niet. Er is ook veel in majeure.

Door Gods genade kon de dichter bij het naderend einde niet alleen berusten, maar ook juichen, een zezang van één die blij heeft mogen beamen, dat ook hem alle dingen medewerken ten goede.

Eerst is er nog de zelfbeschuldiging, dat het hem niet nog beter gelukt dat ook in zijn lied uit te zeggen:

„De ouden hebben van Uw trouw gewaagd
in psalmen en gezangen,
en wij... waar is het lied dat U behaagt?!
toch schuilt er diep verlangen,
in onze boetezangen
en achter ieder schuchter woord,
dat in een snik vaak werd gesmoord
maar dat door U werd opgevangen;
want Gij verstaat het vreemdste woord.
En mag ons lied geen lofzang wezen,
tusschen de regels staat te lezen,
dat ons hart U toebehoort.

God heeft hem geleerd te danken ook voor lijden. Het slotvers van dezen bundel, is de vervulling van het gemis, in het vorige gedicht door hem gevoeld en beleeden:

Heb dank, o Heer, voor al Uw zegeningen!
Voor levensvreugde en voor levensleed,
voor weemoed en voor blijde 'erinneringen,
voor stille uren, die ik nooit vergeet.

Dank Heer, voor tranen en voor leege handen,
voor dagen zonder warmt' en zonder zon,
Dank voor Uw licht, dat in het donker brandde,
Dank voor Uw kracht, waardoor ik overwon!

Ik hoop dat de aangehaalde verzen menigeen zullen doen verlangen, zelf dit bundeltje te bezitten, dat zulk een ontroerende herinnering is aan een te weinig gekenden en te vroeg gestorven dichter met een teer en schuchter, doch eigen geluid.

G. J. P.

VOOR HET THEE-UURTJE

Moederwerk

Ik las daar juist zoo'n mooie opmerking in Het boek voor Moeder, die ik hier even wil doorgeven:

„Want het moederwerk is voor de toekomst. Op alle posten in de maatschappij kan zij vervangen worden en als zij haar werk neerlegt dan is er een ander die het opneemt en voortzet, en hoe groot haar invloed ook geweest mag zijn, de wisseling der tijden vaart er overheen en wisch dit spoor uit — sneller dan zij heeft vermoed. Maar als moeder is zij niet te vervangen; als moeder geeft zij haar geestelijk bezit over aan haar kinderen, en trekt haar spoor voort tot in de geslachten. Die wetenschap mag haar vervullen met dankbare blijdschap, maar moet haar ook haar groote verantwoordelijkheid doen beseffen. Haar arbeid is niet alleen voor dit leven, maar ook voor de toekomst, aan de overzijde van het graf. En vooral als Christen-moeder zal ze iets hebben te beseffen van de draagwijdte van het woord: „Het is de geest der moeders, die de wereld maakt.“ Het boek, waaruit ik deze woorden overneem, heeft over het geheel een buitengewoon sympathieken inhoud. Men kan het in elk milieu als geschenk geven. Iedere huisvrouw — hoe groot of klein haar budget is — kan er huishoudelijke wijsheid uit putten, zoowel wat verzorging van interieur, bereiding van maaltijden, of ook, en niet het minst, het aankweken van harmonische gezinsverhouding betreft. Op alle terrein kan men hier grasduinen. En men behoeft het dikke boek volstrekt niet achter elkaar uit te lezen, wat voor menige moeder ondoenlijk zou zijn. Doch al naar men wenscht, kan men een onderwerp naslaan en een paar bladzijden lezen. Verschillende schrijvers en schrijfsters hebben aan het geheel meegebouwd, waardoor het boek alle eentonigheid mist.

Hanna Zeldenrust

„Laat zonlicht streelt de beuken.“